

ERDÉLYI JÁNOS

MAGYAR
NÉPMESÉK

János Erdélyi
Magyar népmesék

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24714361

Magyar népmesék / Képes kiadás:

Содержание

ELŐSZÓ	4
1. A liliumleány	6
2. A hajnalkötöző királyfi	12
3. A fekete kisasszony	24
4. Az elátkozott királykisasszony	29
5. A mosolygó alma	44
6. Nemtudomka	49
Конец ознакомительного фрагмента.	51

János Erdélyi

Magyar népmesék /

Képes kiadás

ELŐSZÓ

Ezen kötettel a magyar népirodalom erekllyei: mesék, dalok, közmondások, adomák, szokások, hiedelmek, szóval: minden ide tartozó elemek kiadása van foganatba véve.

Részint másod kiadása lesz ez a „Magyar Népköltési gyűjteménynek“, melyet a Kisfaludy-Társaság tekintélye alatt ugyancsak tőlem vőn a nemzet a népdalok három kötetében, és a közmondások könyvében; részint folytatása ugyanazon kezdetnek, az egész népirodalmat együvé foglalva, egyes külön, de összefüggő kötetekbe rendezve, koronként; azon ígérettel, hogy a népirodalmi elemek szépiészeti álláspontját egy műbölcsészeti értekezés fogja igazolni.

A szövegbe a buzgó kiadó csinos fametszeteket ad; mivel, hihetőleg, oly tanulmányok lopakodnak be a képző művészetbe, melyek után a hazai tárgyak: viselet, ruha, táncz, népszokások, közélet és képzelem mind jobban engedik át magokat a metsző vésűjének, a főtész ecsetének; egyuttal a nagy közönségnek is mulattató szemléletül ajánlkoznak. Az anyag, mint előre

kivehető, nem fog hiányzani az egész gyűjteményen keresztül.

Ezuttal tudatni akarom egyszersmind, hogy a Kisfaludy-Társaság tekintélyét mind folyvást megtartom, vele élek; s neve alatt megváltozott körülményeimhez képest is még mindig gyűjtök. Segédim, a jó régi társakon kívül, a sárospataki tanuló ifjak közül néhány, kik a néppel közvetlenül érintkezvén, eredeti közléseket adhatnak.

Igy indul meg a jelen kötet „Népmesék“ czim alatt, teljesen új tartalommal. E részben tisztelettel emlitem Toldy Ferencz barátságát, ki néhai Gaal György eredeti magyar szövegű mesegyűjteményét szives volt használatul átengedni.

Még egy szót régi gyűjtő társaimhoz! Ők fogják tudni: mi állott elő a népi elem tanulmányaiból tiz év óta; hogy ez eredménynek az én törekvéseim is voltak tényezői; s most jobban lehet igényem, mint ezelőtt is, gyámolításukra.

Sárospatak, junius 14. 1855.

Erdélyi János.

1. A liliomleány

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy igen jó király, kit minden rendű és rangu ember az országában úgy szeretett, hogy életét is odaadta volna érte. Felesége nem volt, s alattvalói azt kívánták, hogy házasodjék, olyan jó királyt hagyhasson örökösül, minő maga. Nagy szeptet ütött ez az ő fejébe; gondolkozott magában, mit csináljon, hogyan leljen magához való feleséget.

Volt neki egy öreg barátja, kitől tanácsot szokott kérni, mivel nagyon szerette. Az öreg ember vadász volt a király erdejében; egyébiránt élhetett volna másképen is, mert a király uri módon eltartotta volna; de neki nem kellett semmi; azért csak ott éldegélt az erdőben egy kis kunyhóban, mint a szegény ember szokott. A mint a király meghallotta, mit kívánnak alattvalói, elméne az öreg vadászhoz tanácsot kérni. Az öreg vadász egy rozmarinszálat adott neki, s azt mondá: a mék lány előtt ez a rozmarinszál meghajol, azt vegye el, az lesz hozzávaló. Összegyűjtötte hát a király a temérdek lányokat palotájába, a mennyi csak fért, s mindenik mellé egy-egy katonát állított, kiknek az volt kötelességök, hogy a magok urlányainak nevét az asztalon levő gyöngyökből rakják ki; a gyöngyök azé lesznek, ki előtt a rozmarinszál meghajol; ha pedig senki előtt sem hajol meg, mindeniké a maga neve. A mint ott ülnek sorban, jön a király, kezében hozva a rozmarinszálat. Végig viszi a leányok előtt, de az egyik előtt sem hajolt meg. Másnap megint más

leányokat, szebbnél szebbeket, gyűjtetett össze, de a rozmarinszál akkor sem hajolt meg egy előtt se. Harmadik nap szinte ugy lett, akkor sem hajolt meg a rozmarinszál. Mit csináljon most már? gondolkozék magában; hol keresse fel élete párját?

A mint így tündött éjszaka, látja, hogy valami suhan be az ablakon s egyenesen a rozmarinra száll, s elkezd szépen beszélgetni hozzá. Én a királynak háladatossággal tartozom, mert ő engemet már kétszer szabadított meg a sólyom körmei közül, így beszélt a kis aranyos madár, mert a volt, a mi az ablakon besuhant; most lefizethetném adósságomat, el tudnám vezetni azon leányhoz, ki előtt te meghajolsz. Az a tündéerkertben van; azért jöttem ide megmondani, hogy te indulj el holnap előtte s vezesd; én majd fölöttetek repülök; csak rám vigyázz mindenütt, s utánam jöjj. Jól hallotta ezeket a király, mert koránsem hagyá őt aludni a nagy gondolkodás; alig várhatá a reggelt, mindjárt utnak indult. A rozmarin előtte ment, a madár pedig fölötté repült.

A mint így mentek, mendegéltek hárman, találtak az uton egy sánta táltost, ki iszonyuan nyögött. Mi bajod, kérde a király, hogy oly iszonyuan nyögsz? Itt, a baloldalamban egy nyil, majd esztendeje már, hogy itt hordozom, s még eddig nem akadt olyan könyörületes szívű ember, a ki kivette volna; egy vén boszorkány lőtte azt én belém, hogy megronthassa gazdámat, felelé a táltos. Kiveszem; szólt a király s megkapván az ezüst nyilat, kirántotta a ló ballapoczkájából. Ez is iszonyut ágaskodott s olyan szép lett, a melyet még soha nem látott. Ekkor megköszönte a király szivességét s így beszéle hozzá: Én jól tudom, mi járatban vagy.

Messze van az, a kit te keressz, hanem ülj fel rám, én elviszlek mind addig, a míg fel nem találod szép feleségedet.

A király felült a táltos hátára, s úgy repült ez vele, mint a villámlás. A rozmarin mindenütt előtte ment, az aranyos madár pedig fölötte repült.

A mint mennek hegyen, völgyön, találnek egy üvegvárat, honnan iszonyatos sikoltás hangzik. Ezt meg kell szabaditanom, akárki legyen, szólott a király s bement az üvegvárba. Mit lát, mit nem lát, látja hogy egy nagy üvegember ordit, egy dongó szünetlenül repked a gyomrában, azt ki akarja rágni. Ki vagy, mi vagy? kérdi az üvegember tőle. Én egy idegen király vagyok, a tündérvárba akarok menni, feleséget keresni; hát te ki vagy? Én ennek a várnak királya vagyok. Mi bajod van, hogy úgy orditozol? kérdi az idegen király. Ez a dongó keresztül akarja rágni gyomromat. Hát nem lehetne megszabadítani tőle? Nem, míg öreganyja, a két kardu pók, él; az pedig tán örök időig él, mert nem árthat neki semmiféle fegyver. Egy táltosom ugyan volt, az árthatott neki, de már azt is meglötte, felelt az üvegkirály. Nem lehetne meglátnom azt a hatalmas pókot? kérdé az idegen király. Mindjárt itt lesz; nézz csak oda az üvegkanapéra. Ott ül szegény feleségem, csupa rózsaruha van rajta, ez a pók minden órában eljár hozzá, mindig beköti pókhálóval; mikor elmegy, egy kis tövismadár jön el letépni a rákötött hálót. Egy percz mulva itt lesz a pók.

Egyszer nagy csörömpölés hallatszik, felnéz az idegen király a padlásra; hát egy iszonyu pók ereszkedik alá felé. Ő is fogja

magát, kirántja kardját s elkezd vagdalni a pókhoz, de soha nem érheti, mert két első lába mindig feltartóztatja a vágást. Már csakhogya le nem vágta az idegen királyt a pók, midőn beugrott a táltos az üveg szobába, hogy csak úgy töredezték össze-vissza az üveg garádicsok, s ráugrott az iszonyu pókra. A dongó látván, hogy nagy veszedelemben forog anyja, mindenképen ki akart repülni az üveg királyból, hogy majd segít neki. De a táltos észrevette a dongó akaratját s kiabált az üveg királynak, hogy fogja be száját; ne ereszsze ki a dongót; azonban nem tudta befogni s kieresztette; ő is nagyot toppantott első lábával s levágta a dongót a pók mellé; mind a kettőt egyszerre megölte.

A mint ez a két csudabogár megdőglött, az üveg király mindjárt oly gyönyörű emberré vált, hogy párját kellett volna keresni egész világon; felesége pedig a legszebb asszonynya; a legpompásabb rózsák nyíltak ruháján. A kis tövismadár szinte egy szép leánynya változott; az üveg vár egy szép arany várrá. A volt üveg király most megköszönte szivességét az idegen királynak, s így beszélte el egész történetét:

Ez a vár az enyém volt mindig, s ilyen állapotban, a milyenben most látod. A vár alatt egy kis kunyhó volt, abban egy vén boszorkány lakott. Volt a vén boszorkánynak egy leánya, kit én hozzám sietett volna férjhez adni, de nekem nem kellett. Én a tündérvárból házasodtam, onnan vettem el feleségemet, kit nem adnék e világért. A boszorkány ezen nagyon megboszankodott s engem üveggé változtatott, leányát dongóvá, hogy mindig rágódjék bennem. Csak ugyan egy hét alatt keresztül is rágott

volna már. Maga egy nagy pókká változott, hogy feleségem rózsaruháját pókhálóval rutithassa; a szobaleányt pedig egy kis tövismadárrá változtatta, a mely mindig tépje a pókhálót ruhájáról, hogy ő újra beköthesse. De előbb táltosomat kellett meglőnie. Te huztad ki belőle a nyil vesszőt, te szabadítottál meg a kinoktól; mondd meg már most, mit kívánsz jó tettedért? – Semmit, felelt az idegen király, csak azt mondd meg nekem, messze van-e az a tündérvár, én oda akarok menni feleséget venni. Ide már nem nagyon messze van, majd elviszen az én táltosom, felelt a király.

Ezzel felült az idegen király a táltos hátára s egy félóra alatt odavágtatott. A rozmarin előtte ment, az arany madár fölötté repült. Mikor odaértek, gyászba volt borítva az egész tündérvár. Miért van ez, kérde a király. – Feleltek rá a tündérek: mert a legszebb leány, a tündérek királynéjának testvére, az üveg királyné miatti buvában, fehér liliommá változott. – Kérte az idegen király a tündéreket, vezetnék el őt ahoz a fehér liliomhoz. A tündérek elvezették. A rozmarin ekkor is előtte ment, még pedig előre szaladt, a mint a fehér liliomhoz ért, hirtelen megállt és földig meghajolt előtte, a kis aranyos madár pedig rászállott. A fehér liliom is neki rázkodott s olyan gyönyörű leány lett belőle, kinek párja hetedhét országon nem találtatott. A király odament hozzá, megkérte kezét, holtig egymáséi lettek. Másnap mindjárt elindultak haza felé, utba ejtették a megszabadított várat is, hol a királyné testvére lakott. Itt jól megvendégeltetve, otthonig meg sem álltak, hol szörnyű pompával fogadtattak, nagy lakodalmat

csaptak, s most is élnek, ha meg nem haltak.

2. A hajnalkötöző királyfi

Egyszer volt, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is tul volt egy király, és ennek három fia és három leánya. A király öreg volt már, féllába a koporsó szélén. Egyszer, midőn közel volt halálához, így szól fiainak: No fiaim! leánytestvéreiteket annak adjátok, a ki legelsőben kéri; a vadászerdőben pedig őrizkedjete ama nagy jegenyefától, s ha elkéstek is valamikor éjszaka, ne menjete alá hálai soha. Nem sokára meghalt az öreg király; s királyságát a legkisebb fiára hagyta. Egyszer egy este, mikor vacsoránál mind együtt voltak, azt mondja valaki az ablakon: adjátok ide a legnagyobb leányt. A fiuk, hogy teljesítsék atyjok rendeletét, odaadták mindjárt az ablakon által. Más este megint kéri a közbülső leányt, azt is odaadják. Harmadik este megint kéri a legkisebb leányt, azt is kidugták az ablakon; így hát a királyfiak csak magok maradtak.

Egyszer kimennek az erdőbe vadászni, s elestveledvén, ama jegenyefa alá találtak vetődni, melytől apjuk eltiltotta. Eszökbe jutott az apai mondás, de mégis akarták tudni, miért tiltotta el őket az alól. A mint lefeküdtek, mert igen el voltak fáradva, a legidősb királyfi őrnek fenmaradt. A nagy tűz égett derekasan, ő fenvirrasztott; egyszer csak látja, hogy valami falja, eszi a tüzet. Jobban nézi, hát látja, hogy egy három fejű sárkány. Neki megy kardjával, viaskodnak; de végre is meggyőzi a sárkányt, és neki ott a fa alatt egy gödröt, belétemeti. Reggelre virradva fölkel a

két testvér, de ezek az éjszakai történetből semmit sem tudtak, bátyjuk sem szólt egy szóval se felőle.

Idő múltán megint kimentek vadászni az erdőbe, és megint az alá a fa alá akadtak éjjelre. Ekkor már a középső fiu vigyázott, míg a többi aludt. Egyszer a mint járkál fel s alá kivont karddal a fa alatt, látja, hogy falja, eszi valami a tüzet; nézi jobban, hát látja, hogy egy hat fejű sárkány. Mindjárt belé vág kardjával, viaskodnak sokáig, végre is megölte a sárkányt a királyfi, szinte a fa alá temette. Reggel fölkeltek a többi testvérek, de nem tudtak semmit, hogy mi történt az éjszaka.

Egyszer megint az alatt a fa alatt estveledtek el; akkor a legkisebb maradt vigyázónak. A mint járkál kivont karddal fel s alá, egyszer látja, hogy falja, eszi valami a tüzet, s csak azon veszi észre, hogy már mind felfalta. Nézi jobban, hát látja, hogy egy kilencz fejű sárkány. Ő is mindjárt belé vág a karddal, viaskodnak sokáig; utoljára is a királyfi meggyőzte a sárkányt, s hasonlóképp eltemette a fa alá.

Most már azon gondolkodott, hol vegyen egy kis tüzet, s elindult az erdőben keresni, hogy merre találna. Egyszer lát egy kis tüzet pislogni; oda megyen, hát látja, hogy ott veszekedik az éjszaka meg a hajnal. Ő is kérdi, hogy miért veszekednek. Azért, mond a hajnal, hogy én már fel akarok kelni, de ez az éjszaka nem hagy. Akkor a királyfi vágott a gatyamadzagából, megkötötte őket egy fához. Megyen hát, viszi a kis tüzet, de míg oda ért volna vele, hol bátyjai feküdtek, elaludt. Megint hol vegyen már tüzet. Megyen, mendegél az erdőben, egyszer

látja, hogy egy helyen csak úgy bömböl a jó tűz. Odamegyen, hát látja, hogy három óriás fekszik a tűz körül. Ő is egyen átlép, azzal felvesz a tüzről jó darab üszköket, s a mint lépne vissza, hát egy darab tűz az óriás hasára esett. Ez is megkapja hirtelen a királyfit, s mondja a másik óriásnak: nézzed már hé! egy szunyogot fogtam. Azt mondja a másik: ne bántsd hé! a kis király az, hanem mit csináljunk vele? Azt mondja a harmadik: süssük meg, együk meg. Rimánkodott a királyfi, hogy ne bántsák, s egyik mondá az óriások közül: na nem bántunk, ha megteszed a mit mondunk. A királyfi ígért füt, fát, csak bocsássák el. Azt mondja neki a legnagyobb óriás: na, hallod-e, ennek s ennek a királynak van három leánya, mi próbáltuk már sokszor elhozni, de nem lehetett, mivel van ott egy kis kakas, meg egy kis kutya, az mindjárt megérzi az idegen szagot, és hirt ad; hanem ha te azt a három kisasszonyt elhozod, vagy a kakast meg a kis kutyát megölöd, akkor mehetsz szabadon. Akkor azt mondja a királyfi: jó! megteszem; hanem adjatok egy gombolyag spárgát, a végét itt hagyom, fogja meg valamelyitek; mikor aztán én ezt megrántom, akkor jöjjetek.

Ment hát, mendegélt a királyfi; egyszer már ott van a várnál, hanem egy víz volt előtte, a melyen semmikép nem tudott átmenni. Megrántja a spárgát. Mindjárt ott termett egy óriás, egy fát általtett a vizen, és átment a királyfi. Bemegyén a várba; a kis kakas, meg a kis kutya nem hallották, mert a szél arról fujt, a merről a királyfi ment. Bemegyén hát legelőször is a legidősebb királykisasszony hálósobájába; látja,

hogy ott fekszik egy réznyoszolyán. Ő is lehuzta ujjáról az arany gyűrűt, azzal a magáéra huzta. Megyen megint egy más szobába, látja, hogy ott fekszik a középső királykisasszony ezüst nyoszolyában. Annak is lehuzta arany gyűrűjét, azzal a magáéra tette. Bemegyén a harmadik szobába, hát látja, hogy ott fekszik egy arany nyoszolyában a legkisebb királykisasszony. Annak az ujjáról is lehuzta az arany gyűrűt, de igen szerelmessé is lett belé, mert igen szép volt, s gondolkodott mindjárt, hogy kellene azokat az óriásokat elveszteni. Megrántja hát a spárgát, ott terem egy óriás, s a mint megyén befelé a házba, melynek ajtaja az ő nagyságához képest igen alacsony volt, le kellett hajlania, s a fejét dugta be előbb; ekkor a királyfi hirtelen úgy elvágta, mintha ott se lett volna; testét egy szögletbe huzta. Megint megrántja a spárgát, jön a második óriás, ez is a mint dugta befelé a fejét, hirtelen elvágta a királyfi; magát a szögletbe vitte az elsőhöz. Megrántja a spárgát harmadszor is; jön a harmadik óriás; ez is úgy járt, mint a többi.

Ekkor már mit csináljon? Eszébe jutott, hogy a hajnalt összekötötte az éjszakával, sietett hirtelen, eloldta őket és mindjárt megvirradt; ezután odament a nagy fa alá, hol bátyjai feküdtek, s felköltötte őket. Azt mondja a nagyobbik bátyja: ejnye öcsém! beh hosszú volt az éjszaka. Azt mondja a kis királyfi: bizony hosszú, édes bátyám. Akkor megindultak, mentek, mendégéltek, míg haza nem értek.

Egyszer mondja a kis királyfi a két bátyjának: menjünk házasodni; tudok én szép három királykisasszonyt. Mentek

hát, mendégéltek heted hét ország ellen, még az óperenciás tengeren is tul, egyszer megtalálták a várost, melyben a három királykisasszony lakott. Azt mondja a legkisebb fiu a két bátyjának: legyetek itt, bemegyek én, megkérem a három királykisasszonyt. Bátyjai ott maradtak, ő ment; már el is ért a várkapuhoz, melyben a király lakott, s egyszer egy ember megállítja, kérdi tőle, hogy hová akar menni? Ő mond: a királyhoz; leányait akarom megkérni hármunk számára. Nem szabad, monda amaz, mig, itt van egy dob, erre rá nem üt, és azután a mi kérdést adnak, ha reá meg nem felel, meg kell halni, ha ezer lelke lesz is. Ő rá ütött; kérdeztek tőle valamit az óriásokról, a kiket ő megölt, és szóról szóra megfelelt a kérdésekre, s azt is kivallotta, hogy ő ölte meg őket.

Ekkor azt mondja a király: válassz leányaim közül. Ő is mindjárt előhivá többi testvéreit és elvették hárman a három királykisasszonyt, neki persze a legkisebb jutott; olyan nagy lakodalmat csaptak, hogy Kisidától Nagyidáig folyt a sárga lé. A leányok apja, mivelhogy fia nem volt, legkisebb vejének adta át a királyságot, de azt kívánta, hogy vele együtt lakjék. A kis királyfi egyszer menni akart az apjáról maradt országba, de úgy hogy a feleségét is elviszi. A vén király mondá: ne vidd, fiam, mert csak addig lesz a tied, mig a határról kiviszed, azontul mindjárt elrabolják. De ő, mivel feleségének is nagy kedve volt menni, elindult vagy negyven lovas katona kíséretében. Egyszer, mikor átlépnek a határon, hirtelen úgy elragadják a királynét a kocsiból, mintha ott se lett volna. Ekkor haza megyen a kis

királyfi s mondja apjokának: bizony elrabolták az én feleségemet, a mint megmondta felséges király atyám, hanem nem nyugszom addig, míg föl nem keresem; s kérdi a vén királytól: vajon miféle országba vihették leányát. Csak a fehér országot kérdezd, ha ott meg nem találod, ugy sohse látod többé.

Ő is hát utnak indult, ment heted hét ország ellen; egyszer talál egy várat; belé megyen, hát látja, hogy ott van a legnagyobb nénje, s kérdi tőle: hát itt lakik? Itt bizony, mondá a nénje, az én uram egy négy fejű sárkány, azzal vesződöm. Egyszer lép be hozzájok a sárkány, s így szól: isten hozott, sógor; mi járatban vagy? Én bizony Fehérországot keresem, nem tudna-e sógor eligazítani, merre van? Bizony nem én, mondá a sárkány, ha csak állataim közül valamelyik nem tud felőle. Akkor összehívta állatait, de egy sem hallotta még csak hírét sem Fehérországnak.

Megindul ismét a királyfi; megyen, mendegél heted hét ország ellen; egyszer talál egy várat; bemegyen és ott leli középső nénjét, kinek az ura nyolczfejű sárkány volt. Kérdi a sárkány: mi járatban volna? bizony sógor, mondá a királyfi, én Fehérországot keresném, ha megtalálnám, nem tud-e róla valamit? Bizony nem én, mondá amaz, ha csak állataim közül nem tud valamelyik felőle. Mindjárt összehívhatja állatait, kérdi tőlük: nem tudnák-e Fehérországot hogy merre van? de mind azt mondta, hogy még hírét sem hallották.

Ekkor megint utnak indult nagy busan a királyfi; ment, mendegélt heted hét ország ellen. Egyszer megint talál egy várat; belé megyen, hát látja, hogy ott sir a legkisebb huga egy nagy

könyvből olvasva, kinek az ura tizenkét fejű sárkány volt. Mi járatban van: kérdi a sárkány; bizony, sógor, mondá a királyfi, én Fehérországot keresem, nem hallott-e, nem tud-e róla valamit, hogy merre van? Bizony nem én, mondá amaz, hacsak állatjaim valamelyike nem tud róla valamit. Összehívja hát állatjait, s kérdi tőlük: nem hallották-e hírét valaha Fehérországnak; de mind azt mondja, hogy soha nem hallották. Egyszer már, mikor a többi állat mind széjjeloszlott, sántikál egy sánta farkas. Kérdi tőle a sárkány: nem hallottad-e hírét Fehérországnak? Dehogyan, felelé a farkas, lábom is ott törték el, mikor egy juhot akartam ellopni. No hát, mondá neki a sárkány, vezesd ezt a királyfit el oda, majd kapsz egynehány juhot. Bizony nem megyek én belé, mond a farkas, három nyáj juhért sem, hanem mégis a határig elkisérem. Akkor mindjárt kapott a farkas egy juhot; a királyfi is jóllakott s azzal mentek, mendegéltek heted hét ország ellen. Egyszer egy dombtetőre vezeti a farkas a királyfit, és azt mondja neki: Na! amott van Fehérország, eredj; én már visszamegyek.

Ment a királyfi, mendegélt; egyszer odaér egy nagy város végére egy kis forráshoz, leül pihenni. Annak a forrásnak olyan tulajdonsága volt, hogy a ki abból ivott, mindjárt megfrisült. Egyszer, a mint ott van, látja, hogy jön az ő felesége egy kis aranyos korsóval vizért. Mindjárt megismerték egymást, összeölelkeztek, csókolóztak. Na, édes feleségem, mondá a királyfi, én te érted jöttem, hogy szabadithatnálak meg? Bizony nem tudom én hirtelen, mond a felesége, mert ennek a fehér vitéznek, a ki engem tőled ellopott, kinél vagyok most is, olyan

lova van egy, hogy úgy megyen, mint a gondolat, és ha én szökve mennék el veled, bizonyosan utólrne rajta, mindkettőnknek halál volna fején. Hanem azt mondom én te neked: menj el te, itt s itt van egy vén asszony, annak van három lova, a maga tulajdon lányai, állj be annál kocsisnak, ne kérj egyéb fizetést, hanem van ott egy kis csikó, azt, meg a padon egy tyukganajos nyereg, egy kantár, ha az a csikó megnő, azon elvihetsz, más különben nem, mert ennek a fehér vitéznek a lova is onnan való, azért tud oly sebesen menni.

Ment hát a királyfi, mendegélt, a hol a vén asszony lakott. Egyszer megtalál egy kis halat a szárazon. Lökj be engem a tóba, te királyfi, mond a kis hal, jótét helyébe jót várj. És ő belökte a kis halat a vízbe; ekkor a kis hal odaád neki egy kis sipot, és azt mondja: na, ha valami bajod lesz, fujd meg ezt a kis sipot, ott leszek segítségedre. Ő eltette a kis sipot a tarisznyájába, és ment, mendegélt. Egyszer megint talál egy hangyát, a mely egy légygyel veszekedett. Védj meg engem te királyfi, mond neki a hangya, jótét helyébe jót várj. Megmentette a hangyát s ez adott neki egy kis sipot, hogy ha valami baja lesz, fujja meg, s ő ott lesz segítségére. Ezt is eltette tarisznyájába. Megyen megint, mendegél a királyfi, egyszer talál egy sánta rókát. Ugyan te királyfi, mond a róka, hozz egy kis ezerjófüvet a lábomra, s kösd be, jótét helyébe jót várj. Hozott neki füvet a királyfi, bekötötte a lábát, ez is adott egy kis sipot, hogy mikor baja lesz, fujja meg, ott lesz segítségére. Tarisznyájába tevén a sipot, ment, mendegélt a királyfi, egyszer megtalálja a vén

asszonyt, kihez küldte szolgálni a felesége. Bemegyén, köszön: jó estvét, öreg anyám! Isten hozott, fiam! mondá a vén banya, mi járatban vagy? Én bizony szolgálatot keresnék; úgy hallottam, hogy öreg anyámnak szüksége volna kocsisra. Bizony volna nekem, mond a vén asszony, hanem kiállod-e a szolgálatot? mert már kilenczvenkilencz emberfej van odakinn a karóba huzva; tied lesz a századik, ha ki nem állod. Na! beállott a királyfi kocsisnak egy esztendőre, de akkor még három napból állott egy esztendő. Estve mindjárt a vén asszony jól tartotta álomlevessel, aztán kiküldte a lovakat tőle. A királyfi is, mivelhogy fáradt volt, lefeküdt, édesden elaludt. Egyszer fölébred, hát látja, hogy virrad, de lovai sehol sincsenek. Mit tegyen? Eszébe jut a kis sip, melyet a hal adott; megfujja, hát mindjárt ott terem a kis hal. Na, mi bajod van? kérdé a hal! Hát bizony a lovam veszett el. Na, ne busulj semmit, jer velem. Mentek hát, mendegéltek, vezette a hal a királyfit egy tóhoz. A tó szélén uszott három arany hal. Azt mondja a kis hal: na, az a te lovad, hanem csapd hozzá a kantárt, aztán ülj fel rá. Ő is hozzávágta a kantárt, felült rá, hazament. Itthon vagy fiam? mond neki a vén asszony. Itthon bizony öreg anyám. Akkor kiment a vén asszony az istállóba, elővette a vasvillát, jól meghányta lovait; beste lélek kurvanyátok, mondá nekik, tán szerelmesek vagytok kocsisotokba. Jaj, anyám, többet tud az, mint kend, mondának lovai. – Más estve megint kiküldte a fiutól a lovakat s ekkor már béklyóba tette a királyfi, s lefeküdt. Reggel fölébred, hát nincs a lova. Keresi mindenfelé, nem leli; egyszer eszébe jut a kis sip, melyet a hangya adott, kiveszi a

tarisznyájából, megfujja; mindjárt ott terem a kis hangya, s kérdi: na, mi bajod van? A lovam veszett el az éjszaka megint és nem találom sehol sem. Na, megállj! megyünk egy partoldalra, találunk ott egy hangyafészket, abból ki fog jöni három veres hangya, csapd a fejéhez a kantárt, az a te lovad. Mentek, hát megtalálták a hangyaturást, kijött belőle három veres hangya; ő is csak a fejéhez vágta a kantárt, mindjárt lóvá váltott és haza mene rajtok. Megint mondja a vén asszony: itthon vagy fiam? Itthon biz, öreg anyám! Akkor megint kimegy az istállóba, a lovakat jól elhányja, hogy csak úgy tudnak elbujni. Jaj anyám, mondák azok, többet tud az, mint kend. Más estve megint jól tartja álomlevessel a királyfit, kiküldi tőle a lovakat, de előbb megmondá nekik, hogy haza menjenek, majd elbujtatja ő őket. Kiviszi a fiu a lovakat, lefekszik, elalszik. Reggel fölkel, hát nincs a ló sehol sem. Keresi mindenfelé, nem leli; eszébe jut a kis sip, melyet a róka adott, megfujja s mindjárt ott terem a róka. – Mi bajod, édes királyfim? Jaj, hé! mond az, a lovam sehol sem lelem. Akkor mond a róka: az igaz, hogy most szoros helyen van, tojásnak váltott mind a három, otthon a vénasszony fon egy széken, az alatt van egy kosárban; hanem van a vén banyának egy arany kakasa meg egy arany tyukja a kakasülön; én fel fogok menni a padra, azokat fojtogatom, míg a vén asszony felszalad, te addig menj be a szobába, csapd a tojás fejéhez a kantárt, mindjárt lóvá válik. Mentek, mendegéltek, egyszer elérték a vén asszony házát; a róka felment a ház padjára és ugyan fojtogatta a tyukot meg a kakast. A vén asszony is felszalad hirtelen a padra: höss te

róka, kutyák egyék a véredet; ez alatt a királyfi bement a házba, a tojáshoz vágta a kantárt, mindjárt megvolt a lova, bevezette az istállóba. Megyen le a vén asszony, nézi a tojást, hát csak a hült helyét leli. Megcsóválta fejét. Másnap behivta a fiut, és mondta neki: na, fiam, kitöltötted az esztendő't becsületesen, hanem már most mit kívánsz? Nem kívánok én egyebet, hanem csak azt a gyenge csikót, melyet tegnap ellett az egyik ló, meg a padon van egy tyukganajos nyereg, és egy kantár. Ejh, mond a vén asszony, mit érsz azzal! inkább adok a mennyi pénzt kívánsz. Nem, csak az kell nekem, mond a fiu. Utoljára is a vén asszony kénytelen volt odaadni. Fölvette hát a csikót hátára a királyfi, mert még menni sem birt, aztán a nyeret, kantárt, azzal ment, mendegélt. Egyszer egy helyen elestveledik, azt mondja neki a csikó: ereszs haza, édes gazdám, szopni, holnap reggel visszajövök. Ekkor a csikó haza ment szopni, ő lefeküdt; reggel a csikó, mikor visszajött, megrugta talpát s mondá: no, édes gazdám, menjünk. Mentek, mendegéltek, egyszer megint elestveledtek; azt mondja a kis csikó: édes gazdám, ereszs haza még egyszer szopni, holnap visszajövök. Ő haza eresztette a kis csikót, maga lefeküdt. Reggel megrugja a királyfi talpát a kis csikó s mondja: no, menjünk. Ekkor megint venné hátára a kis csikót a királyfi, hanem az így szólott: na, édes gazdám, eddig te hoztál engem, már most én viszlek téged. Azzal megnyergelé a királyfi, ráült, mentek mint a szél, míg elértek a kuthoz, melynél találkozott elsőben feleségével a királyfi. Itt megittatta kis lovát, maga is ivott a királyfi, s ezalatt megint odament a felesége vizért az aranyos korsóval. Ekkor:

no, feleségem, itt a ló, a melyért szolgáltam, hanem ülj fel rá, én is felülök, aztán menjünk. Mikor felültek, azt kérdi a ló: hogy menjek, mint a szél vagy mint a gondolat? A mint akarod, mondá a királyfi. Mentek hát; egyszer otthon a fehér vitéz lova rug, vág; kimegyen a fehér vitéz; mi bajod? kutyák, ebek nyalják fel a véredet. Viszik a szép asszonyt, mond amaz, egy csikólovon. Akkor mindjárt felugrott a fehér vitéz lovára, mentek mint a gondolat; már majd utolérték a királyfiékat, s monda lovának a fehér vitéz: nyerits csak annak a lónak, hogy várjon meg. Nyerit a ló, de a csikó azt nyeríti vissza: megvárlak, ha magad jössz. Akkor a ló is felhányta a farát; neki iramodott, úgy levetette a fehér vitézt, hogy mindjárt széjjelmállott; a kis csikó pedig megvárta. A királyfi a fehér vitéz lovára ült, felesége a csikón maradt, s úgy mentek haza. Annak örömére, hogy megtalálta és haza vitte feleségét a királyfi, nagy lakomát csapott; már ekkor az öreg király is meghalt, ő maga maradt feleségével a királyságban, s most is élnek, ha meg nem haltak.

3. A fekete kisasszony

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy király; volt annak tizenkét fia; jártak ők vadászni és minden nap találkoztak egy öreg ősz emberrel, a ki őket világot látni küldte, mondván nekik, hogy ő küldve van hozzájuk, hogy menjenek utazni, s lássanak világot. Mondják otthon a királynak, hogy ők mennek utazni; a király nem engedte.

A vadászaton ismét találkoznak az öreg ősz emberrel, s azt mondja nekik, hogy menjenek világot látni, mert majd rossz lesz belőle, ha nem mennek, mivel ő küldve van hozzájuk. Ekkor a tizenkét királyfi neki készült s utnak indult. Elestveledtek egy erdőben; ott találtak egy kastélyt, abba mentek szállásra, melyben volt tizenkét szoba, s tizenkét emberre terítve asztal; tizenkét lónak hely. A lovakat bekötötték, magok bementek a kastélyba, vacsoráltak, annakutána kiki a maga szobájában a már készen megvetett ágyba lefeküdt. A lovak is rendesen szénát, abrakot ettek, s ittak. Éjszaka a kastély előtt a legnagyobb királyfi neve hallatszott, e szókkal: fiam, jere ki. A királyfi kimegy s a kastély előtt a fekete kisasszony volt s mondá neki: mi tizenketten vagyunk testvérek, s el vagyunk átkozva; addig fel nem szabadulunk, míg tizenkét királyfi itt, ebben a kastélyban hét évig, hét hónapig, hét hétig és hét nap, hét óráig itt nem mulat; addig soha nem megy multságba, nem házasodik, szóval, ebből a kastélyból soha ki nem megyen; itt magoknak, lovaiknak étele,

itala meglesz uri módon.

Ezután a kisasszony eltűnt. A legnagyobb királyfi bemegy, s a többi testvéreinek mondja, hogy mit mondott neki a fekete kisasszony. Reggel fölkelnek; a tizenegy testvér elindul a kastélyból, hogy ők ott nem lesznek, nem kénytelenek ott remetészkedni annyi ideig; csak a legidősebb maradt maga; de mielőtt az erdőből kiérnének, tizenegy farkas eleikbe állott, nem bocsátotta őket s vissza kellett menniök a kastélyba. Már ekkor se maguknak, se lovuknak nem volt eleségök, mivel a törvényt megszegették; a legnagyobb a maga ételéből adott a többinek. Más reggel ismét felkészültek, hogy ott hagyják a kastélyt, de mihelyt lóra ültek a kastély előtt, azonnal kővé változtak, a tizenegy istálló pedig összeomlott. Így a legnagyobb csak maga maradt, neki s lovának minden nap kijárt az eleség. A fekete kisasszony naponként járt őt meglátogatni.

Már a kitűzött idő közel van, s egyszer hozzá megyen a fekete kisasszony. No, János, mond neki, az éjjel ide fognak jőni hozzád az ördögök tizenegy testvéred képiben; beszélnek hozzád, játszanak, hívnak magukkal haza, hogy ne légy itt, de te ne szólj semmit. Azután ez nem használ, elkezdenek ütni, verni, kinezni, ne szólj semmit. Egyszer előjönnek az ördögök, ott figuráznak, nevettetik, de ő nem nevet; ütik, verik, ő nem szól. Reggel eljön a fekete kisasszony. No, János, hogy mint vagy? Akkor megkente Jánost kenőccsel; még hétszerte szebb királyfi lett, mint azelőtt volt.

Más este ismét elmegy hozzá a fekete kisasszony, ismét

mondja neki, hogy eljönnek az ördögök apád, anyád képiben; beszélnek hozzád; te ne szólj; azután ismét kinoznak, fel is fognak akasztani; mégse szólj; úgy lett. Este elmennek az ördögök, beszélnek Jánoshoz, de ő nem szól; ütik, verik, a kastély elibe kiviszik, felakasztják. Reggel a fekete kisasszony levette az akasztófáról, megkente kenőccsel, még hétszerte szebb királyfi lett. – Jól viselted magad, mond a fekete kisasszony, már félig mind a tizenketten fehérek vagyunk. Egy éjszaka van még hátra, ha azt kiállod, egészen fehérek leszünk, meg fogsz szabadítani bennünket. Jövő éjszaka ismét itt lesznek az ördögök, apád, anyád, testvéreid, mindenféle rokonid képiben; ütnek, vernek, kinoznak, ne szólj semmit; tüzes koporsóba tesznek, porrá égetnek, mégse szólj. Eljönnek éjszaka az ördögök, összekinozzák, vallatják, de csak egy szót sem tudnak belőle kivenni; annakutána tüzes koporsóba fektetik, tüzelnek alatta, szurkálják, mégsem szól; porrá égetik, kiviszik a port a kastély elibe, a sárba tapossák. Reggel a fekete kisasszony eljött, összeszedte a porát, megkente ismét azzal a kenőccsel; hétszerte szebb királyfi lett, mint azelőtt volt.

No, János, már egészen fehérek vagyunk, megszabadítottát bennünket. Már most el fogunk menni az én városomba, fekete városba, de még nekem sok rendezni valóm van; te előre fogsz indulni, majd utolérlek aztán én. Majd ha még az uton, egy igen szép lány fog hozzád szólani, játszani veled, nevetetni, te hozzá se szólj, fordulj félre tőle. Azután fogsz találni igen gazdagon terített asztalt, hozzá ne nyulj, rá se nézz. Elment János; a mint

megyen egy erdőben, egy gyönyörű szép leány megszólítja: hová mégy? hol voltál? szállj le a lovadról, jere hozzám, itt lakom; ezer meg ezer édesgető szavakkal unszolta, csakhogy meg tudná szólaltatni, de János másfelé fordult. Azután egy terített asztalt talált az út közepén, mihelyt megpillantotta, nem állhatta meg, hogy a rajta levő buzakenyérből egy csipetnyit a szájába ne tett volna, mire az út közepén azonnal lováról lebukott s elaludt. Kis idő múlva megyen arra üveg hintón a fekete kisasszony, látja hogy János a földön van s fel nem lehet költeni; kardlapjára ezeket írta: ha fölkel, eredj haza, ott a leomlott tizenegy istállóban van egy vasszőg, a kardoddal vágd ketté, úgy indulj utánam. Majd a veres tengernél talál sz egy igen nagy embert, az fog a tengeren átvinni. Mikor már általviszen, mondjad neki, hogy arany gyűrűd a tengerbe esett, vegye ki; s akkor majd ha keresi, rugd arcczal a tengerbe. Annakutána találod a hármass üveghegyet, ott egy bakarasnyi ember fog hozzád beszélni, de te ne szólj hozzá, s az akkor megkap, minden lovasról együtt általhajit az üveghegyen, hogy a harmadiknak az aljába esel, Feketeváros pedig éppen ott van, ott fogsz engem találni. Este a mint fölkel János, meglátja mindjárt, a mi a kardjára írva van. Felül a lovára, megy az összeomlott istállóba. Ott megkereste a vasszőget, s kardjával elvágta, utnak indult. Mikor elért a veres tengerhez, az igen nagy ember általvitte. A tulsó szélén mondja János: a gyűrűm a tengerbe esett, vegye ki; mikor keresi, bebuktatja a tengerbe. Ekkor az igen nagy ember ezt mondja: jól jártál, te kutya, mert ha ezer lelked van is, meg kellett volna

halnod. A tengerszélén bement egy kis kunyhóba, ott egy igen öreg asszony volt. Jó napot, öreg anyám! Isten hozott, te kutya! válaszolt az öreg asszony, jól jártál, hogy anyádnak fogadtál, mert ha ezer lelked van is, meg kellett volna halnod, mivel megölted leányomat; t. i. mikor a vasszőget a leomlott falban ketté vágta. Ismét utnak indul János, eléri a hármass üveghegyet, ott egy bakarasznai ember ugrál, tánczol, danol, szól Jánoshoz. Ő rá sem ügyel. Ekkor mérgesen megkapja őt, minden lovastól áthajítja az üveghegyen, éppen Feketevárosba. Ott mindjárt megkereste a fekete kisasszonyt, megtalálta tizenegy testvérével együtt, kik már nem feketék, de fehérek voltak. Ezután összehívtak papot, hóhért, vaskalapot, meg volt a nagy lakzi, még most is élnek, ha csak meg nem haltak.

4. Az elátkozott királykisasszony

Volt egykor egy özvegy királyné és kiadta parancsolatban, hogy a ki tiz lépést előre megy vagy hátra marad táborából, mindjárt agyon lövessék. Egy zöld dragonyos nem állhatta tovább és mivelhogy igen megszorult, tehát akármely büntetést fog is kapni, mégis hátra maradt, és leszállott a lováról, és hetvenhét esztendeig ott maradt ülvén. Csakugyan az özvegy királyné, a ki táborával az ellenségre ütött, meggyőzetett oly annyira, hogy még lakó városából is kinyomatott. És volt a királynénak egy szép leánya, a királyné tehát mind a hercegasszonyt az ő királyi palotájával együtt elátkozta, hogy senki hozzá ne jusson, ha csak három nagy próbán keresztül nem megy. A szegény dragonyos hetvenhét esztendő után észrevette magát és bement a királyi lakó városba, a mely el volt átkozva, és bement egy traktirba, és kért magának egy meszely bort és fizetett volna, és volt pénze, de az a pénz volt nála, melyet még akkor kapott, mikor háboruba indultak, tehát már akkor nem volt kellemetes; és a kocsmáros azt mondja: ez a pénz már nem jár az országban, mert annak a királynénak a pénze, a ki ezek előtt hetvenhét esztendővel elvesztette országát; és mondá a kocsmáros, hogy a princeszné el vagyon átkozva, a rezidenciával együtt és mondotta a zöld dragonyosnak, hogy te próbált ember vagy, mert elbeszélte neki, hogy és mint járt; tehát próbáljon szerencsét, hogy ha megszabadithatná. A dragonyos rászánta magát és

element a palotába; és a mint egy szobából a másikba járkálna, itten jó eleibe az elátkozott kisasszony fekete medvebőrben, és megszólítja, hogy mit keresne; nem tudja-e a parancsolatot, hogy a ki a tábortól hátramarad, legkeményebben megbüntettessék. A dragonyos feleli, hogy eltévelyedett. No tehát, felelé a princeszné, maradj itten, és ha kitöltesz három éjszakát: megszabadítasz engemet és meg fogod kapni a királyságot és személyemet. Reá állott a dragonyos; a princeszné eltűnt. Itten mindjárt mindenféle ételek teremnek az asztalon, a nélkül, hogy a konyhában tüzet találna, vagy a ki azt behordja, látná. Minden, a mit csak gondolt, hogy ez jó volna, kedvére megtermett; így töltötte el a napot. Jön az estveli idő; ehol jön a princeszné, hoz magával gyertyát, egy könyvet és egy fekete kezkenőt, és eleibe teszi mondván: csak arra kérlek, hogy meg ne ijedj, ne félj semmit, hanem gyujtsd meg ezt a gyertyát és itten van a könyv: olvasd; akárki jön be hozzád, reá ne nézz, se ne szólj. Elmegy a királykisasszony, maga marad a dragonyos, meggyújtja a gyertyát, eleibe veszi a könyvet és olvassa. Eljön tizenegy óra; itten összejönnek mindenfélék szebbnél szebben felöltözve, de ő reájok sem tekintett. Eleget kérdezték, hogy mit keres itt; de ő nem szólott; mit szólítgatod, mond az egyik, hanem kapd fel hajtsd nekem. És így egyik a másikának hajigálta; üti a tizenkét órát, elementek mindnyájan, csak maga maradt a dragonyos, de már ő magával jótehetlen volt. Jön reggel a királykisasszony tiszta vörös ruhában, megkenegeti, mindjárt nem lett semmi baja. Ismét mondja a királykisasszony: már egy éjszakát szerencsésen

eltöltöttél, még két éjszakát állj ki; akármit fognak veled tenni, ne félj semmit; megjön ismét a te egészséged. A kisasszony eltávozott, neki, ugymint a dragonyosnak kívánsága szerint volt minden enni, inni valója; sétált egyik szobából másikba, így töltötte az egész napot. Jön ismét a második éjjel, eljön megint a princeszné, hoz magával ismét gyertyát, könyvet és egy vörös kendőt, és letette a dragonyos eleibe, és mondá hasonlóképen, mint tegnap: gyujtaná meg a gyertyát, olvasná a könyvet, és akárki jön, akármit kérdez, semmit ne felelne, hanem csak a könyvet olvasgatná. Föltette magában a dragonyos, hogy akármi történik vele, már ő csak kiállja még azt a két éjszakát. Üti a tizenegy órát, nagy lármával jönnek a palotába, hogy még a palota is rázkódott. Itten legelőször is, mihelyt bejöttek, azt mondják: no, nézzétek, megint itten vagyon a dragonyos. Eleget kérdeztették, hogy mit akar; de ő csak folyvást olvasgatott, megunták mindig szolítgatni, kapják: kirántják az asztal megül és szijat szabnak a hátából. Mikor a negyediket szabnák, kezdi ütni a tizenkét órát és úgy hagyják. A dragonyos már föl sem kelhetett a fájdalom miatt, hanem abban a helyben, a hol kinozták, ottan maradott reggelig. Eljön megint a királykisasszony kékes ruhában, megölelvén a dragonyost, megkenegeti és ismét jobban lett. Kéri megint a királykisasszony, hogy ezt az éjszakát még töltené el, azután minden jó állapotban fog lenni. Fogadta a dragonyos, ezek után magára hagyta a királykisasszony, így tehát csak evéssel, ivással, gondolkozással töltötte a napot. Beestveledik újra; jön a princeszné; ismét hoz magával gyertyát,

könyvet és egy kék kezkenőt, mondván, hogy mostan is úgy cselekednék, mint már két éjszakán, hogy gyujtaná meg a gyertyát és olvasná a könyvet és senkihez ne szólana s nézne. Mondá a dragonyos, hogy ő mindeneket meg fog tenni; evvel ott hagyta a princesznét. Ismét érkezett tizenegy óra; még nagyobb zörgés támadott a palotában, de a dragonyos arra semmit se ügyelt. Bejönnek a szobába, a hol ő volt, ottan dombóroznak és mondják, hogy menne ki, mivel itt semmi keresete. A dragonyos ezt csak elhallgatta, akármit kérdeztek, ő nem felelt; ekkor mondják: fogjuk meg! nagy ur akar ez itt lenni. Kapják tehát őtet, viszik a konyhába, a hol iszonyu tűz égett és a nyárs készen. Itten kapják őt, mindjárt nyársra huzzák; és sütik, forgatják már őt a nyárson, mikor üti a tizenkét órát: mindjárt elszéledtek; hanem a princesznét, a ki megszabadult az átoktól, leszaladt azonnal, megszabadítóját levette a tűzről és a nyársról; már a dragonyos csak hogy meg nem volt halva; de a princesznét megkenegette, a mely után jobban is lett, de mégis betegágyban feküdt három nap, azután már nem volt semmi baja. Már ők ugy vannak, mint házasok, csak hogy meg nem voltak esketve; így töltenek egy hetet egymással, s mond a princesznét: kedves férjem! minthogy én is rég nem voltam a templomban, menjünk el itten s itten levő városba. Felele a dragonyos: nem bánom, kedves társam. Elmentek tehát a templomba, és beszállottak egy nagy vendégfogadóba; ott pedig volt egy ördögös vén kocsmárosné, a ki irigyllette a dragonyosnak ezen nagy szerencsét, a ki már mint király volt azóta, mióta kiszabadította átok alól a princesznét,

és azt mondta a dragonyos inasának: jöjj ide te fiu, és fogjad ezt az aranyat, melyért nem kívánok egyebet, hanem hogy ezt a tűt tüznéd az urad ruhájába. Gondolván az inas, hogy ez által semmi nagy kárt nem okozhat, megígérte, és meg is cselekedte. Más napra kelvén az idő, felöltözött mind a dragonyosból lett király, mind a princeszné; minekelőtte elindultak volna, mondá a princeszné: no, szivem, vigyázz hogy el ne aludjál, mert ha elalszol, nálam nélkül fogsz élni. Mennek ők a templomba, s bemenvén, leültek egymás mellé. A dragonyosból lett király mindjárt elszunyadt, mihelyt kezdődött az ájtatosság, pedig eleget rángatta a princeszné, de mind haszontalan volt. Vége lett az ájtatosságnak, kimenvén a templomból, mond a princeszné: mondtam, hogy el ne aludjál, mert nálam nélkül fogsz maradni; még kétszer megyünk a templomba, vigyázz, hogy el ne aludjál, mert ha elalszol, tudd meg, hogy nálam nélkül fogsz maradni. A király örömet aludt volna egész nap és egész éjjel is, csakhogy a templomban ébren lehetne, de akkor nem jött rá az álom. Második nap következett, elmennek megint a templomba és mihelyest beültek a székbe, mindjárt szundikált, eleget rángatta a princeszné, de hiába volt. Vége lett az ájtatosságnak, kijönnek, mondja a princeszné nagy szomoruan: már látom, hogy nálam nélkül kell maradnod, mert meg nem tudod magad az álomtól tartani. A király oly nagyon szívére vette, hogy könyezett, hogy sok szenvedései után sem lehet a princesznével boldog. Mondá a princeszné: még egy nap van hátra; azaz még egy próba, mert még egyszer elmegyünk a templomba, de ha akkor is elaluszol,

mint már kétszer, többé soha sem fogsz látni. Eleget sohajtozott a király; nem tudhatta, hogy mi lelte őt, hogy mindig álmos, mikor a templomban kellett lennie. Elmennek ők még harmadszor is; a király eleget erőteté magát; mind hasztalan volt, mert mihelyest a székbe beültek, oly mélyen elaludt, hogy még akkor is alig tudták felkölteni, mikor vége lett az ájtatosságnak. Evvel kijöttek a templomból; itten a princeszné sirva nyakába ugrik a királynak, mint az átok alól kiszabadítójának és sir keservesen, mondván: nincsen már többé veled maradásom; s megölelvén, eltűnt a princeszné. Könyek csordultak ki a király szeméből, látván szemlátomást, hogy veszi el az ő kedvesét, kiért annyit szenvedett! Haza megy inasával a kocsmába, és szobájában keservesen sir. Az inas nem gondolta, hogy mind ezt a túvel ő okozta legyen; a vén boszorkány pedig magában fölötte örült. Már most mi tevő legyen a király? Haza felé indult, ugymint a királyi lakó városba, s itten elbeszélé az egész történt dolognak mivoltát. Országnagyai igen sajnálták, eleget vigasztalták, de mind haszontalanul; legtöbb idejét mindig magányosan töltötte, és mikor sétálni ment, azon fiatal inasát vitte, ki a gombostűt a király köntösébe tűzte, kit a király legjobban kedvelt. Kimegy tehát egykor napközben a király a városon kívül levő erdőbe sétálni az inassal, szomorkodva mindig. És volt abban az erdőben egy nagy vendégfogadó, mivel országot ment rajta keresztül, s bevetődött oda a király. Épen három diák vala ott; ezek ismerték a királyt és látván, hogy nagyon bus, annyi bátorságot vettek maguknak, hogy megkérdezik: fölséges király! mi lehet

oka ezen nagy bánatjának? Feleli a király: kedves fiaim, ha megmondom is, hát rajta nem segíthettek. Hátha segítünk, csak beszélje el fölséged. Elbeszéli tehát a király, hogy miképen szabadította meg a princesznét az átok alól, és hogyan járt a templomban, hogy aludt el és ő annak okát nem tudhatja. Eleget intette őt a princeszné, hogyha elaluszik, tehát el fogja őt veszteni. Ekkor újra könyezett a király, és mondják erre a diákok: fölséges királynak a ruhájában van egy gombostű, az okozta, hogy elaludt. Ekkor odamegy a diákok közül egy, és kihuzza és eldobja; hanem fölséges király, ezt annak a vén kocsmárosnénak tulajdoníthatja, a ki abban a kocsmában van, hol fölséged volt a princesznével szállva; hanem fölséged ha akarja még idővel a princesznét megtalálni és magáévá tenni, tehát fogadja tanácsunkat; tudniillik mostan mindjárt hozasson magának akárhonnan egy oly fekete lovat, a kiben egy szál fehér szőr sem találkozik, és csináltasson egy arany golyóbist, mert azt a vén asszonyt mással meg nem lehet ölni, hanem arany golyóbissal, és míg az a vén kocsmárosné él, addig fölséged boldog és dolgaiban szerencsés nem lehet. Jól figyelmeztet a király az ő tanácsadásokra, a mint tovább így folytatták: mikor meglesz a tiszta fekete paripa, fekete szerszámmal, és hasonlóképen fölségednek tiszta fekete öltözte és az arany golyóbis, töltsen ezen golyóbist fölséged egy pisztolyba és menjen el abba a vendégfogadóba, ahoz a vén kocsmárosnéhoz; ő majd szivességet mutat, hanem fölséged csak tekintsen be a szobába és a lovát meg se kösse, és mikor kijön fölséged a szobából,

a vén asszony ki fogja kísérni; mihelyest kilép fölséged után a vén asszony, a lovat készen tartván, forduljon vissza és lőjön bele, és kapjon lóra és hagyja rá a meddig meg nem áll magától, mindaddig hátra ne nézzon. Ezt végbevitte a király. Meghozatta a lovat és elment a kocsmárosnéhoz, bemenvén a szobába, csak hamar megfordul, a kocsmárosné utána kimegy, ekkor a király csak kikapja pisztolyát, belé lőtt, akkor felült a lovára, a lovat eresztette kedve szerint, a ló fél óra alatt vitte egész a tengerig és ottan egy kunyhó előtt megállapodott. Lakott pedig ottan a félvilág csősze. Itten beköszön a király, mondja: jó estvét, öreg apám! felele az öreg: jó estvét, fiam! szállj le lovadról és jőj be. Ekkor fogadván az öreg szavát, bement a kunyhóba; a mie volt az öregnek, szolgált vele. Itten már most kérdi az öreg, hogy ki legyen és hova igyekeznék. Elbeszéli a király, hogy ő mint járt, mikor dragonyos volt és hogyan szabadította meg a princesznét és hogy, miképen vesztette el egy vén asszony végett; utoljára kérdezi az öreget, hogy tudna-e valamit mondani róla. Kedves fiam, felelt az öreg, én nem tudok semmit felőle, mert ebben a határban, a hol én csősz vagyok, sehol nincsen, pedig én napjában gyakorta egy fertály óra alatt bejárom, hanem a tengereken tul, más feliben az öcsém csősz, ottan bizonyosan meg fogod találni, mert ottan vagyon egy öreg király, a kinek semmi gyermekei nincsenek, tehát nála szoktak tartózkodni olyan szerencsétlen személyek és férfiak, tehát javaslom, menj a tenger partjára, ottan fognak lenni szebbnél szebb csónakok, de te egyikbe se ülj belé, mert ha belé ülsz, tehát végedre fognak járni, hanem menj

mind addig, míg csak egy rossz csónakra nem találsz, a mely félig
vagyon vízzel; ülj bátran belé, s az téged minden sérelem nélkül
át fog vinni.

Mostan már elbucsuzik a király, megköszönvén az öregnek
jó tanácsadását. Megy a tenger partján, hiják mindenütt abba
a szép csónakokba, de ő megfogadta szavát az öregnek, ment
mindaddig, míg csak azon roskadt hajóra nem talált; belé is ült
bátran és általment nagy hamarsággal a tenger másik partjára.
A tenger partjától egy keveset távol kunyhó vala, oda ment,
beköszönt, monda: jó napot, öreg apám! Isten hozott, édes fiam!
jól tudom, mi járatban vagy: a mátkádat keresed. Az igaz, hogy
az én határomban vagy, az üveg hegyen levő várban. A király,
fiam, őtet férjhez akarta már adni, de azt mondotta, hogy mivel
őt három próba által mentették meg az átoktól, tehát három
próba által megyen végbe az én férjhez menetelem. A király
reá állott és a princeszné kérezkedett az üveg hegyen levő
várba, hogy a ki oda felugrat és azon három ajándékot, melyet
ő kirendel, három próbatétel által magáévá teszi, az fog lenni
az ő férje; és már édes fiam, sokan próbálták, sok királyok,
herczegek, mivel az ő szépsége különös, tehát mindenek szívébe
tűnik és nem tudják a módját, hogy lehetne oda felugratni, az
ajándékot megnyerni, a princesznét magokévá tenni. Mostan,
kedves fiam, van-e pénzed? Bizon nekem nincsen, öreg apám.
No ha nincsen, van nekem elég, és szedj magadnak aranyat
elegendőt, és menj be a városba, mostan áll a vásár és nézz
magadnak olyan lovat, melyben semmi fehér ne találtassék, és

csináltass egészen fekete ruhát, a lovadra fekete szerszámot és üttess rá arany patkót gyémánt szögekkel. Ha már ezek készen lesznek, jőj hozzám, hogy megláthassam. Utána látott a király, hogy ezeket mentül hamarább megszerezhesse, meg is szerezte és kiméne az öregnek kunyhójához és monda: no, öreg apám, jól vagyon? Igen jól, fiam; csak menj most az üveg hegy alá, és már ott sok mindenféle nagy urak fia igyekszik felugratni, de nincs annyi eszök, hogy lovukra arany patkót üttetnének gyémánt szögekkel; hanem ha oda érsz, várakozz, míg rád nem kerül az ugratás és tudd meg, hogy lovad minden bizonynyal felugrik s első ajándék lesz egy arannyal csudálatosan kivarrott kezkenő; második próbára egy arany alma, a harmadik próbára a princeszsnének a gyűrűje. Ezek után elmegy a király, és látja, mily számosan vannak, mindenik próbál és minden haszon nélkül. Már ő rajta vagyon a sor, s ő olyan könnyen felugrat, hogy még a hegy tetejétől száz ölnyre vagyon lovának a körme. Megismerte mindjárt a princesznét, örömmel szoritotta szívéhez. Megkapván a kezkenőt, leugrott, s a jelenlevőkön túl messzire jött le a lova; pedig a királytól erős parancsolat volt, hogy a ki fog nyerni az ajándékból, személyesen jelenjék meg nála, ő meg nem ment a királyhoz, hanem egyenesen az öreg kunyhójához. A mint megérkezett, mindjárt kérdezte az öreg: no fiam, megtetted az első próbát szerencsésen? Feleli a király: meg, öreg apám. De már holnapután, fiam, ne menj ebben a ruhában, mert rád ismernek, hanem csak menj be a városba, és végy tiszta sárga ruhát, sárga lovat, mint a ruha, és a lóra tiszta sárga szerszámot.

Megint megszerzé, a mit az öreg mondott és mikor minden készen volt, elment az öreg embernek bemutatni. Az öreg ember mind jónak találta. Hanem mostan, ha oda érsz, ne várd, míg rád fog kerülni a sor, hanem csak ugrass fel, de lovadon rajta legyen az arany patkó gyémánt szögekkel.

Elmegy tehát a király; az ottan uralkodó király pedig neheztelt, hogy be nem jelentette magát, a ki elkapta az aranynyal kivarrott kezkenőt; tehát fél armádiát állított fel a vár körül, hogy őt megkaphassák. Mikor oda ér a király sárga lovon, sárga ruhában, nem várt senkire, hanem felugratott és elkapta az arany almát; evvel megcsókolván a princesznét, keresztülszökött lova az armádián és elszalasztották. Haszontalan okoskodott a vén király. Elmenvén az öreghez, mindjárt kérdezte tőle: no fiam, majd megkaptak ugy-e? Majd ám, öreg apám. De most már egész másképen kell cselekednünk. Menj el a városba és végy tiszta fehér paripát, arra fehér szerszámot és magadnak tiszta fehér öltözetet, a lóra pedig üttess arany patkót gyémánt szögekkel.

Addig ki sem jött a városból, míg mindezek készen nem voltak. Mikor minden megvolt, felült a lóra, elment magát bemutatni. Az öreg megnézte és: jól van, fiam, csak vigyázz, hogy meg ne fogjanak. Ekkor elindult a király, oda ért, nem várakozott a sorra, hanem neki ereszti lovát és felugratott, megkapta az arany gyűrűt és akkor is megcsókolván a princesznét, leszöktetett lovával, hanem azt gondolta, hogy most is csak annyira való katonaság volna a vár körül, pedig két annyit parancsolt a király; így tehát az ő lova a katonaság közepibe

ugrott le. Ezt látván a király, ki akar szöktetni, s a mint ugrat, lovának ikrájába szurta panganétját egy katona, és megösmerték, hogy sebet kapott, mert a mint fölöttök ment a ló, csepegett a vére.

Megérkezik az öreghez. Meg nem kaptak ugy-e, de megsebesítettek. Igaz, öreg apám. No fiam, jere, és hadd kössem be sebedet, és nyugodd ki magadat. Az öreg király pedig igen mérgelődött, hogy nem tudhatta, ki nyerte legyen az ajándékokat el, és hogy kié fog lenni a királykisasszony. Az öreg csász: no, fiam, tudod-e most mit kell neked cselekedni? Nem tudom, öreg apám. No, fiam, mostan vedd fel ezt a szegényruhát, mivel már nincs az üveg hegyen levő várban a princeszné, hanem a városban levő királyi palotában. Menj oda ebben a ruhában szolgálatot keresni; megfogadnak téged mindjárt kuktának; a sebedet kösd be; mikor gondolod, hogy már vaksolja a princeszné, hogy te lennél és fog tégedet alattomban nézni, kötögesd sebedet azzal a kezkenővel, melyet első ugratáskor nyertél, a gyűrűt pedig vedd abba a findzsába, melyben viszik neki a kávé, és mikor inni fogja, tehát szájára fog jőni. Elmegy a király, szolgálatot kér az udvarnál, megfogadják kuktának. Most csak az volt fő gondja, mikor lenne alkalmatossága a gyűrűt a kávéba vetni. Más nap reggel mindjárt volt hozzá szerencséje, mert a szakácsnak sietős dolga volt, mikor kitöltögette a kávé, s nem volt mikor megmutogatni az inasnak, hogy melyik a princeszné kávéja, hanem megparancsolá a kuktának, hogy mutatná meg. Ő tehát élt az alkalmatossággal és beléveti a gyűrűt

a kávéba. Beviszik a princeszsnének, a mint kevergeti, hallja, hogy csörög a kanala; nézi, mi lehetne benne, látja, hogy a gyűrű, melyet a harmadik próbatételkor adott. Hivatja mindjárt az inast, hogy micsoda idegen volna itt az udvarnál. Nincs más, mint az a kukta, a kit tegnap fogadtunk. No, menj mondd, hogy jöjön hozzám mindjárt. Fölséges princeszné, még nem kész a ruhája, a melyben pedig ide jött, nem igen lehet benne ide bocsátani. No, csak te mondd neki. Meg is mondotta az inas, de ő, mint kukta, azt felelte, hogy „neki annyi ide, mint nekem oda.“ Ezt megmondá az inas; s a király, ki mint kukta volt a konyha körül, észrevette, hogy a princeszné bement a konyhára szolgáló szobába. Tehát mindjárt oldozza sebét és kötözgeti azzal az arannyal kivarrott kendővel. Ezt mindjárt megösmerte a princeszné, hogy ő lenne, ki őt az átok alól kiszabadította és a ki az ő három kívánt próbáját megtette. Nem szólt ő semmit, hanem bement a királyhoz és előbeszélette, hogy ő az, ki őt az átok alól kiszabadította és a három próbát is megtette, tehát érdemes, hogy férje legyen. Itten a király parancsolta mindjárt az udvari papot, és felhivatván a királyt, összeesküdtette őket.

Élnek már most ők néhány hónapig együtt, s mondja egykor ebédnél az öreg király: vedd kezedhez az ország kormányzását, én már öreg vagyok, ohajtom a nyugodalmat. Feleli a dragonyosból lett király: jóllehet én már sokat próbáltam, de még esztendeig elmegyek próbálni valamerre. Eleget marasztalta felesége és az öreg király, de hasztalan volt kéréseik. Elbucsuzott mindkettejétől, megy ő már mendegél

s beszáll egy vendégfogadóba, kér magának enni, inni. A kocsmáros parancsolja mindjárt: Ignác, hordj ebédet ennek az urnak. Feleli: mindjárt. Hordja ő az ételt, és nem látja a király, s kérdi a kocsmárostól: ki lenne az, a ki az ételt hordja. Mondja, hogy az inasa. Kérdi a király: mennyiért adná neki? Feleli: háromszáz aranyért. Mindjárt lefizette a király, és fölkelvén az ebédetől mondja: Ignác, gyere, menjünk! Ő tehát megy és beszélgetnek együtt, s beestveledvén, találhatnak egy helyet, hol sok furmányosok kifogtak; itten mondja a király nekik: jó estvét! elfogadták és egyszersmind kérdi: megengedik-e neki, hogy itt velök meghálhasson. Miért ne? felelték. Itten mindjárt parancsol a király: hordj fát, Ignác! rakj tüzet. A kereskedők és furmányosok senkit se láttak, hogy hordaná a fát és tüzet csinálna. Itten mondja egy: király, ez helyes szolga; hanem cseréljünk! mondja a kereskedő, nekem van egy tarisznyám, melyből, ha mondom, annyi katonaság masirozik ki, a meddig azt nem mondom, hogy elég. Itten megteszik a próbát; kinyitja a tarisznya száját és mondja: mars kifelé! Jön kifelé a sok katonaság, lovasság, gyalogság, mig csak nem mondotta, hogy elég. Ezután ismét parancsolja: mars befelé! és mind bemasiroztak. Ez megtetszett a királynak; tehát cseréltek; de mikor elváltak egymástól, a kereskedő nem mondotta: Ignác, maradj nálam. Tehát mikor megy a király haza felé tarisznyájával, megéhezvén, monda: Ignác, ha most itt volnál, be megenném, ha hoznál valamit. Hiszen itt vagyok. Hát nem mentél el a kereskedővel? Hiszen nem mondotta, hogy maradjak

nála, én biz eljöttem.

Elérkeznek a királyi város alá, ő is kinyitja a tarisznyát, mondja: mars kifelé! Itten bandával jönnek ki lovasság és gyalogság. Ekkor mondja Ignácznak: menj el a királyhoz és mondd, hogy jőne ki és nézné meg katonáimat. Elmegy Ignác a királyhoz, bemegy a szobába és mondja: Fölséges király, a fiatal király hivatja, hogy jőne ki megnézni az ő katonáit, kik a városon kívül vannak. Nem látta a király, hogy ki hívta őt, tehát azt mondta, hogy nem megy. Feleli Ignác: ha fölséged nem jó, tehát elviszem. Kapja, felfogja az öreg királyt és vitte kifelé. Itten látták, hogy hozná az öreg királyt, tehát mindenfelé szólott a banda. Az öreg király monda: fiam, tudod, hogy az én országom nem oly nagy, mit fogunk csinálni evvel a sok néppel, mivel tartjuk? Fölséges király, nem kell ennek semmi; azért parancsolta: mars befelé! s mind bemasiroztak. Csudálta az öreg király, hanem ezután bementek a városba, az öreg királytól átvette az ország kormányzását és élt a feleségével csendességben.

5. A mosolygó alma

Volt egyszer egy ifju király; egy estve igen erős almaszag ütötte meg az orrát, s azt mondja az inasnak: ha nekem abból a kellemetes szagu almából nem hozol, minden törvény nélkül felakasztatlak. Az inas lóra ült és elment heted hét ország ellen, mindenütt az almaszag után, végre elért ő ahoz a kerthez, a melyben az a jószagu alma termett; megkötötte a lovát és beugrott a sövényen. Alig szakított le egy pár almát, egy bozontos vén ember mindjárt megfogta, megkötözte. Az inas elmondta, hogy ő a királynak akar vinni egy pár almát, és ha nem viszen, felakasztatja. A vén ember azt mondja neki: jöjj be hozzám, van nekem egy vén feleségem, előbb tanácsot kérek tőle, mi tevő legyek, adjak-e vagy ne. Elindultak, de az inas nem ment be, hanem a pitvarban maradt, az öreg bement és elbeszélte a történetet, de a felesége jól összeszidta. Volt az öregnek három leánya; azt mondja a legnagyobbik: miért nem adott neki apám egy pár almát, még úgy lehet, hogy az a király engem elvehet; és ha elvenne, egy marok kenderből szőnék olyan sátort, hogy az egész katonasága elférne alatta. Azt mondja a középső: ha engem elvenne, egy szem buzából sütnék annyi kalácsot, hogy az egész katonasága megérné vele. Azt mondja a legkisebbik: ha engem elvenne, szülnék neki olyan két aranyhaju gyermeket, hogy egyiknek üstökös csillag volna a homlokán, a másiknak nap, és mindkettőnek karján arany perez. Az inas mind meghallotta

és feljegyezte a pitvarban s elvitte magával. Kijött az öreg ember, adott neki egy pár almát választva; az inas lóra ült és utnak indult haza felé.

Mihelyt haza ért, általadta az almát a királynak, ki nem ette meg, hanem csak beléharapott, és mindjárt nevetett; belé tette a lajbi zsebbe, egyiket egyikbe, másikat másikba; azután kimentek vadászni; a király nem állhatta a jó szagot, ismét beléharapott, de elmosolyodott tőle. Az inas nem állhatta, s általadta a jegyzéket, mit a szegény ember pitvarában feljegyzett. Mihelyt általadta, nézte a király; egyszerre félbenhagyta a vadászatot, befogatott és ment a szegény emberhez. Mikor oda ért, azt mondja a legnagyobbik lánynak: igaz-e, hogy azt mondtad, hogy ha elvennélek, szőnél egy marok kenderből olyan sátort, valamennyi katonám mind elférne alatta! Azt mondja a leány: igenis igaz. Azt mondja ismét a középsőnek: te mondtad-e: sütnél egy szem búzából annyi kalácsot, hogy valamennyi katonám van, mind megérné vele! Azt mondja a leány: igenis, én mondtam. Kérdezi a legutolsót: te mondtad-e, hogy ha elvennélek, szülnél olyan két aranyhaju gyermeket, hogy egyiknek üstökös csillag volna a homlokán, a másiknak nap, s mind a kettőnek karján arany perecz? Azt mondja a leány: igenis, én. Ekkor a király megölelte, és elvette feleségül, megesküdtek, haza vitte a várba és csakhamar teherbe esett tőle; de nem sokára háboruba kellett a királynak menni; elbucsuztak egymástól, és elment.

Volt a király udvarában egy vén asszony, annak is volt egy leánya és igen szerette volna a királyhoz adni. Mikor eljött

a szülés napja, a királynét elámitotta a vén asszony, hogy ő nálok a padról szokta az anya leszülni gyermekét. Felvitték a királynét a padra és leszült két aranyhaju gyermeket. A vén asszony alul levén, megfojtotta a két gyermeket, s elásatta egyiket egyik kapufélfa alá, másikat másik alá; a királyné alá pedig két kis kopófiut tett, minthogy éppen akkor kölykezett meg egy vén kopó; azután megírta a királynak, hogy az ő felesége nem aranyhaju gyermeket szült, hanem két kopót. A király haza ment és szidta, verte a feleségét, ő pedig addig kérte az istent, míg meg nem hallgatta. Kiment egyszer a kapuba és a hol az ő két fia el volt ásva, felfohászkodott és mindjárt sóbálványnya lett; a király elvette a vén asszony lányát, és lett két kis gyermeke. Kinéz egyszer a király az ablakon, látja, hogy az ő kapujában két arany körtefa vagyon; elbámul, de nem tudta az okát megfejtetni. Az öregasszony mihelyt meglátta, mindjárt megtudta, hogy az aranyhaju gyermekén nőtt mind a kettő. A fa annyira nevededett, hogy még más országból is jártak nézni; s a vén asszony nem maradhatott, mindig azon törte fejét, hogy vágathatná ki a királylyal a két körtefát. Azért leányát reávette, hogy tegye magát beteggé és mondja a királynak: csak úgy fog meggyógyulni, ha az arany körtefa nyoszolyából csinált ágyba fekszik. Bemegyén a király, látja, hogy a felesége holtbeteg; kérdezi, mi baja, de még csak nem is eszmél; a király csak nézte, egyszer felrándul nagyot jajdulva, azt mondja a királynak: azt álmodtam lelkem, hogy ha az arany körtefát levágnád, és belőle nekem nyoszolyát csináltatnál, ha abba fekehetném, talán

meggyógyulnék. Azt mondja a király: nem te érted, de még az egész világ asszonyáért sem vágatom ki az arany körtefát, mert én abban igen gyönyörködöm. Elment a király más nap vadászni, mihelyt kiment az udvarból, a vén asszony mindjárt kivágatta az egyik arany körtefát, s megcsináltatta nyoszolyának s a leányát belé fektette. A király nagyon szomorkodott, szomorúságában a másikat is kivágatta és megcsináltatta nyoszolyának a maga számára. Lefeküdtek estve, s aludtak csendesen hajnalig. Egyszer megszólal az a nyoszolya, a melyiken a királyné feküdt, s azt mondja a másiknak: nehéz-e neked, testvérem? Azt feleli a másik: nekem nem nehéz, csak olyan, mint ha most lennék a világra ujonnan; mert az apja feküdt a nyoszolyában. Kérdezi ő is a másiktól: nehéz-e neked? azt mondja, a melyiken a királyné feküdt: nekem oly nehéz, hogy ha még egy óráig rajtam fekszik annak a gyilkosnak a lánya, meg kell halnom.

A vén asszony nem aludt, mind kihallgatta, mit beszéltek. Mihelyt elment a király vadászni, mindjárt összevágatta, tüzre hányatta; a tüzön igen pattogott; egy tüzes szén lepattant a földre és egy vén kecske felkapta s megvemhesedett tőle. Mikor eljött az ellés ideje, épen a konyhában szaladgált, s ott meg is ellett két szép aranyszőrű kecskét. A király igen megörvendezett benne, s egy különös szobába vitette közel a magáéhoz. A vén asszony még sem nyughatott, mihelyt elment a király vadászni, mindjárt bement a szobába és megölte a két aranyszőrű kecskét. Volt az udvarban két szolgáló, ezek a hurkáját kivitték a kertben levő patakba mosni, de vigyázatlanságból egy darabkát ott találtak

hagyni; egy vén varju pedig leszállt és felkapta; repült vele a tenger hetvenhetedik szigetébe, ott rakott magának egy fészket, s tojt belé két arany tojást; mikor kiköltötte, elbámult rajta, mert két arany haju gyermeket költött; az egyiknek üstökös csillag volt a homlokán, a másiknak nap, mindkettőnek karján arany perecz. A vén varju feladta őket iskolába és hét esztendeig taníttatta egy remetével, a ki már rég óta a tenger szigetében volt. Eltelvén a hét esztendő, azt mondja a varju a két fiunak: én többé nem tarthatlak titeket, hanem menjetek az apátokhoz, ő nagy király; jobban lesz nála dolgotok. Miután elegendő tudósítást adott nekik, megindult előtök repülve, s a két fiu mindenütt a varjut követve, elért apja kastélyához; a varju megtanította őket, hogy viseljék magukat, aztán visszament a szigetbe.

A két fiu bement a királyhoz, a király megkérdezte, hogy mit keresnek, ők pedig mindent elmondtak, mert a varju mindent elbeszélte előtök. Elmondták, hogy a vén asszony ásatta őket a kapufélfa alá, s belőlök nőtt a két körtefa; azután kimentek a kapuba, szóltak a sóbálványhoz, az pedig megszólalt a király hallatára, miért a király igen nagy szomorúságnak adta magát és a vén asszonyt szilaj csikó farkán szaggattatá szét, a két fiát nagy gonddal nevelte és megleégedve most is él, ha meg nem halt.

6. Nemtudomka

Volt egy időben egy király Sczithiában, honnan a magyarok veszik eredetöket, kinek a felesége néhány esztendő elfolyása után egy Dániel nevű herceget szült, de ugyanazon éjszakán, nemkülönben órában és perczben egy kancza is megellett a ménesen, s a kis csikót egyenesen a kis Dánielnek ajándékozta a király. A többi között mikor már a gyermek arra való volt, hogy iskolába menjen, szorgalmatosan járt és tanult is, de neki már bevett szokása volt, hogy mikor iskolába ment vagy haza jött, legelső gondja is a volt, hogy megnézzé és megsimogassa lovacskáját.

Egyszeri alkalmatosságnál, mikor a királynak el kelle menni háboruszkodni, feleségét s gyermekét egy generálisra bízta, a ki is alattomban a királynéval szövetségbe jött; s minthogy az asszony félt a gyermek okosságától, úgy egyeztek meg, hogy a generális jól vigyázva járjon hozzája, de a gyermek előtt olyas dolgokról semmit se mutasson. Jól vagyon, hanem mégis tartottak az ő szemességétől, s eltökélették, hogy e világból kivesztik efféleképen, ugymint: a generális kérdezi a királynétől: te szivemnek szerelme, mely móddal mulasztod ki gyermeked e világból? A melyre feleletül adta: az legkevesebb. Én anyja vagyok, ma tehát éjszaka, a midőn le fog feküdni, de már akkor oda lesz készítve az ágyba egy hegyes tőr, fogok neki hizelkedni, egyszersmind őt csiklantani, ezt pedig ő nem szereti: akkor tehát

Ő hirtelen megfordul, s agyon szurja magát.

A kis herceg bement most is megnézni lovacskáját és igen szomorúnak találta, s magában kezdett hozzá beszélni: ugyan mi bajod lehet te szegény pára? De minthogy a ló a kocsisoktól megszólamlani nem mert, csak leütötte fejét, és úgy is, gondolta magában, iskola után megint eljő hozzám. Iskola után csakugyan beszaladt Dániel az istállóba, bemenetelét se kocsisok, se mások észre nem vették, megsimogatta lovát és ujonnan kezdett hozzá beszélni: ugyan édes párám! mi bajod lehet tenéked? Hát egyszer csak megszólal a lovacska: én nekem ugyan semmi bajom; ezen szavakra szinte meghidegedett a királyfi. Hát te beszélni is tudsz? Oh igenis! hallgasd meg csak panaszimat. Anyád össze van beszélve a generálissal, és ki akarnak mulasztani e világból; ezzel megmondotta neki, hogyan tartsa magát az éjtszaka. Ő szót fogadott lovacskájának, nem is vetkőzött le, csak a kanapén szunnyadott, és ott maradt regvelig. Ezen a cselekedetén Dániel királyfinak megdöbbentek az elveszteni akarók, de megint összebeszéltek és azt végezték, hogy úgy is szereti Dániel az édességeket; tehát kedvéért csinált az anyja mennél tetszetősb kis darab czukrokat, méreggel vegyítve.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.